

concert
info

Mendelssohn als begin- en eindpunt

de Doelen

Sol Gabetta en
Bertrand Chamayou

donderdag 10 oktober 2024
Jurriaanse Zaal, 20:15

programma

do 10 okt 24 | Jurriaanse Zaal, 20:15

Mendelssohn als begin- en eindpunt

Felix Mendelssohn Bartholdy (1809 – 1847)

Variaties voor cello en piano, op.17, 'Variations concertantes'

Thema. Andante con moto

Variatie 1

Variatie 2

Variatie 3: Più vivace

Variatie 4: Allegro con fuoco

Variatie 5: L'istesso tempo 1

Variatie 6: L'istesso tempo 2

Variatie 7: Presto ed agitato

Variatie 8: Tempo 1. Coda: Più animato

Wolfgang Rihm (1952 – 2024)

Lied ohne Worte

Verschwundene Worte

Johannes Brahms (1833 – 1897)

Sonate voor cello en piano nr. 2

Allegro vivace • Adagio affettuoso • Allegro passionato • Allegro molto

pauze

Jörg Widmann (*1973)

Lied ohne Worte

Felix Mendelssohn Bartholdy (1809 – 1847)

Sonate voor cello en piano nr. 2

Allegro assai vivace • Allegretto scherzando • Adagio • Molto allegro e vivace

Sol Gabetta

uitvoerenden

Sol Gabetta **cello**

Bertrand Chamayou **piano**

toelichting

Lied ohne Worte

De Argentijnse celliste Sol Gabetta en Franse pianist Bertrand Chamayou namen voor Sony Classical de volledige werken van Mendelssohn voor cello en piano op. Daar voegden zij enkele korte composities aan toe van de hedendaagse componisten Wolfgang Rihm, Heinz Holliger, Francisco Coll en Jörg Widman, allen geïnspireerd op Mendelssohns *Lied ohne Worte, Op. 109*. Dit concert komt voort uit het album dat in januari 2024 werd uitgebracht. Op het programma staan Mendelssohns 'Variations concertantes' en *Sonate voor cello en piano nr. 2*, de interpretaties van Rihm en Wildmann van *Lied ohne Worte* en Brahms' *Sonate voor cello en piano nr. 2*.

Mendelssohn

Felix Mendelssohn componeerde in totaal zo'n 750 werken. Een enorm aantal, gezien de jonge leeftijd waarop hij stierf. De composities zijn in alle genres, maar het kamermuziekgenre was belangrijk voor hem. In 1838 schreef Mendelssohn aan zijn collega-componist Ferdinand Hiller dat kamermuziek, in welke vorm dan ook, de kern vormt van het repertoire. Het is een genre dat hem aan het hart ligt en hij vond het belangrijk om daar zijn eigen composities aan toe te voegen.

Variations concertantes

Zijn broer Paul inspireerde Felix in 1829 tot het schrijven van de *Variaties voor cello en piano, op.17*. De 'Variations concertantes' speelden zij samen op diverse gelegenheden in muzikale salons. In datzelfde jaar dirigeerde Mendelssohn een uitvoering van Bachs *Matthäus-Passion* in Berlijn. Het was een van de eerste uitvoeringen in jaren en

het markeerde het begin van de 'Bach-revival' in de negentiende-eeuw. Mendelssohns voorliefde voor de dramatiek uit de barok is terug te horen in de 'Variations concertantes'. Het thema is verrassend genoeg als eerste te horen in de pianostem. Misschien wilde Felix deze 'eer' niet overlaten aan zijn cello-spelende broer Paul? Na de introductie volgen acht variaties, waarvan de eerste vier vergelijkbaar zijn qua structuur maar wel steeds virtuozier gaan klinken. De vijfde variatie heeft iets statigs met de staccato ritmes en pizzicato. Vanaf variatie zes wordt de muziek dramatischer, beweegt naar een mineur toonsoort, wordt steeds geagiteerder, om uiteindelijk te kalmeren en terug te keren bij het thema. Opvallend is dat Mendelssohn ervoor kiest de muziek steeds lieflijker en zachter te maken in het laatste deel. In plaats van een heroïsche terugkeer naar het begin sterft de muziek langzaam weg.

toelichting

Sonate voor cello en piano

Vanaf het moment dat Gabetta en Chamayou samen kamer-muziek maakten, speelden zij Mendelssohns *Sonate voor cello en piano nr. 2*. De compositie heeft zodoende voor de musici een speciale betekenis, werd al zeker 200 maal door hen uitgevoerd en inspireert hen nog iedere dag. Ondanks zijn overduidelijke voorkeur voor het kamermuziekgenre, componeerde Mendelssohn pas weer in 1837/38 voor de solo cello de *Sonate voor cello en piano nr.1*. Zijn *Sonate voor cello en piano nr. 2* dateert van nog eens vijf jaar later uit 1843. Hij droeg het op aan de Russisch-Poolse graaf, cellist en weldoener Matvei Wielhorski. Rond dezelfde tijd werkte hij verder aan een uitvoering van *Een Midzomernachtdroom*. Mendelssohns muzikale idioom werd in deze periode sterk beïnvloed door de humor en overdaad uit dit theatrale werk. De tweede sonate begint licht met een dansachtige melodie. Ook de volgende twee delen bevatten een bepaalde lichtheid, met name in de pianopartij, maar de cellopartij wordt steeds melancholischer van karakter. Het daarop volgende Adagio kreeg in 1909 van een New Yorkse uitgeverij de titel 'Midnight'. Het is een rake omschrijving van het prachtige langzame narratief in dit deel, beginnend in de cello en later overgenomen door de piano. Het laatste deel verjaagt alle melancholische gedachten in een waas van virtuositeit.

Lied ohne Worte

Mendelssohn componeerde zijn 48 'liederen zonder woorden' voor de piano, met uitzondering van de laatste die voor piano en cello geschreven is. Het was Felix z'n zus Fanny die voor het eerst de term 'liederen zonder woorden' gebruikte voor de korte instrumentale composities. De lyrische stukken laten het instrument zodanig verhalen 'zingen', dat de behoefte aan woorden verdwijnt. Sol Gabetta wilde dit idee van Mendelssohn verder ontwikkelen door aan hedendaagse componisten te vragen hun kijk te geven op een 'lied zonder woord'. Het resulteerde in vier nieuwe composities, waarvan er hier 2 klinken.

Jörg Widmann benaderde de opdracht als een hommage aan Mendelssohn 'de meester van deze vorm'. In zijn nieuwe compositie quote hij korte passages en brengt verschillende lagen in de muziek aan door zijn eigen stijl toe te voegen aan de simpele liedvorm. Het resulteert in een gelaagde 'Lied ohne Worte', vol muzikale herinneringen en een beetje nostalgie. Wolfgang Rihm verdeelde zijn 'lied zonder woorden' in tweeën: het woord en het lied. Het eerste deel 'Lied ohne Worte' wordt gedragen door een cellomelodie, die als de wind in flarden voorbij komt blazen. In het tweede deel 'Verschwundene Worte' krijgt de cellomelodie meer vorm en grijpt de pianobegeleiding hier mooi op in. Het klinkt als een slaapliedje dat steeds zachter en stiller wordt. In de stilte klinkt de echo van Mendelssohns meesterwerk.

biografieën

Sol Gabetta, cello

Sol Gabetta is wereldwijd een veelgevraagd solocelliste. Ze trad op in alle vermaarde zalen en festivals wereldwijd. Kamermuziek neemt een belangrijke plek in binnen haar muzikale carrière. Ze won verschillende prijzen, waaronder bijvoorbeeld de OPUS Klassik Award voor instrumentalist van het jaar voor haar interpretatie van Schumanns *Celloconcert*. De late werken van Schumann nam zij ook op met het Berliner Philharmoniker onder leiding van Sir Simon Rattle en Krzysztof Urbanski.
<https://solgabetta.com/>

Bertrand Chamayou, piano

Bertrand Chamayou wordt geprezen als een virtuoze en beeldende pianist. Hij is een vooraanstaand vertolker van Franse muziek en zijn repertoire bevat daarom ook veel pianowerk van componisten zoals Ravel. Chamayou heeft daarnaast een voorliefde voor Franse hedendaagse pianomuziek van componisten zoals Pierre Boulez, Henri Dutilleux, György Kurtág en Thomas Adès. Naast solorecitals en kamermuziek uitvoeringen, trad hij op als solist met verschillende gerenommeerde orkesten wereldwijd. Chamayou won meerdere prijzen, waaronder een ECHO Klassik Award voor het album van het jaar.
www.bertrandchamayou.com

Bertrand Chamayou

agenda tips

tips van de programmeur:

do 24 okt 24 | Grote Zaal, 20:15

12 Ensemble speelt Metamorphosis

muzikale metamorfoses ondergedompeld in live visuals

wo 30 okt 24 | Jurriaanse Zaal 20:15

Rosanne Philippens & Julien Quentin

spelen Schubert en Franc

do 14 nov 24 | Jurriaanse Zaal 20:15

Jess Gillam met Zeynep Özsuca en Sam Becker

Britse rising star klassiek saxofoniste

ontdek het
programma op
dedoelen.nl

stay in touch!

see you @dedoelen &
share your pictures #dedoelen

tickets & info:

www.dedoelen.nl

+31 10 217 17 17

Schouwburgplein 50, Rotterdam

FSC
www.fsc.org

RECYCLED

Papier gemaakt van
gerecycled materiaal

FSC® C017135

de Doelen vrienden

genoten van dit concert?

word vriend van de Doelen en draag bij aan het realiseren van een bijzonder en innovatief programma!
Ga naar dedoelen.nl/vrienden voor meer informatie